

הנדון:

כמעט בכל יום עלולה עתה לפרוץ המהפכה הגדולה בירדן. לא חשוב מה בדיוק תהיה סימטתה. אולי יכריזו המהפכנים במפורש על הצטרפותם לרפובליקה הערבית החדשה. אולי יסתפקו בגירוש המלך הקטן ובהקמת ממשלה ירדנית חופשית, בתיברית לגמאל עבד אל-נאצר.

כך או כך, המשמעות תהיה שווה. אחרי סיריה, עיראק והלבנון, תיכנס גם ירדן למחנה הגדול של הלאומיות הערבית. לאורך כל גבולות ישראל, מראש-הנקרה, דרך גשר בנות-יעקוב, טולכרם, חברון ועקבה, עד רפיח ועזה, יתנופף רק דגל אחד — דגלו הגאוחני של הקצין הצעיר מקאהיר.

מה נעשה למחרת יום המהפכה הזאת? האם נשב בחיבוקי-רעים? האם נסתכל בשלוות-נפש בהשלמת הכיבוש המוחלט?

הנה כי כן, ביום השנה השני למיבצע-סיני בישראל, ביצבה בכל רחבי המדינה, בלבו של כל אדם רציני, שאלה גורלות:

האם יש לשלוח את גדודי צה"ל אל הירדן? האם יש לכבוש את הגדה המערבית?

★ ★ ★

התוכנית הפשטנית ביותר היא זו החוזרת ונשנית מזה זמן רב בפי דוברי תנועת החרות. היא מבוססת על עקרון פשוט: יש לכבוש ולספח בהודמנות חגיגית זו את כל הארץ עד לירדן. מיליון התושבים הערביים יצטרפו להסתדר איך שהוא במדינת ישראל המוגדלת. מיבצע כזה אינו נראה אפשרי בזמן הקרוב. המניעה אינה רק הצינור: הודאות המוחלטת כי מעצמות העולם יתחברו נגד ישראל ויכריחו אותה לסגת, תחת איום מפורש בהפצצה אטומית או בשיגור מתנדבים. לא פחות חמורה המניעה הפנימית.

בשיחות פרטיות, גם בזמן האחרון, לא הסי תיר דויד בן-גוריון מעולם את אמונתו הקדושה שעל מדינת-ישראל להישאר בכל מחיר מדינה יהודית הומוגנית — מדינה לאומית אשר גם

אלר

הירדן?

יכבשו את כל הארץ אשר ממערב לירדן. הי מיבצע יושלם תוך שבוע. אף לא אחד מערביי הגדה המערבית לא ינשוש את ביתו.

דויד בן-גוריון לא יחזור על שיאות האתמול. הוא לא יכריז על הקמת המלוכה הרביעית, אחרי שהמלוכה השלישית טבעה למחרת לידתה במימי שארם אל-שייך. לא ידובר על מדינה "מיפו עד יריחו". כי גם ביגיי יבין הפעם כי מדינות העולם יכריחו את ישראל להיסוג חזרה לקו הזינוק.

לכן, מיד עם התפוצץ הפגז הראשון, יכריז ביגיי כי כל מטרתה של ישראל במיבצע זה אינה אלא להשליט את החוק הבינלאומי ולמנוע תוקפנות. ישראל תמסור את כל האזור הכבוש לידי צבא-האוי"ם. צה"ל ייסוג מכל שטח ברגע שבעלי הכוחות הכחולות יהיו מוכנים ומזומנים לקבלו תחת הסתם. אין ישראל מבקשת אלא את פירוז הגדה המערבית, את החוקתו בידי צבא האוי"ם ואת מניעת כניסתן של יחידות הצבא הרפובליקאי הערבי המאוחד. אולי, בסוף התהליך, יישאר לישראל יתרון קטן — אם בצורת הבטחת הגישה לכותל המערבי, או פתיחת הדרך להר-הצופים. אולם ההישג האמיתי יהיה: יצירת מרחב מפורז בין צה"ל לבין צבא רע"ם, ומניעת התקפת-בוק מצד רע"ם באחד הימים בעתיד.

★ ★ ★

יש להודות כי מיבצע כזה עולה יפה עם השקפת עולמו של דויד בן-גוריון.

הוא ישמור על עקרון המדינה ההומוגנית —

הירדן?

בסוף המיבצע תישאר ישראל מדינה "יהודית" לא פחות מאשר בתחילתו. לא יתווספו ערבים נוספים אל אוכלוסייתה.

הוא קל מבחינה צבאית. מיבצע-סיני היה מכה לתוך המרחב הפתוח, כמעט ללא אפשרות לנזק את דרכי-הנסיגה של הצבא היריב, ועם שטח-תמרון עצום גם לצד השני. מיבצע-הירדן יתנהל בשטח קטן יחסית. היריב יהיה תלוי כולו בעורק-אספקה ובכביש-נסיגה עיקרי אחד: כביש יריחו-עמאן. הסכנה הצבאית הכרוכה במיבצע, קטנה מאד. אפשר לשער כי מספר האבידות לא יגיע לאלפים, וגם לא למאות רבות.

מבחינה פוליטית, אין המצב כה נוח כמו ערב מיבצע-סיני. לא יהיו לישראל בנות-ברית רשמיות. אולם יהיו לה ירידים חשאיים. שארל דה-גול יודע כיום כי הוא יכול להתפשר עם המורדים האלגיריים, בחיכוך של חביב בור-גיבה, אם יחדל גמאל עבד אל-נאצר להמרין את ממשלת אלגיריה התופשית לנוקט בקו קיצוני יותר.

אם יהיה עבד אל-נאצר עסוק ממורח לפואץ, יקל מאוד להחזיק על צרפת. יתכן מאוד כי תמורת שרות זה תהיה צרפת מוכנה לעזור לישראל להגן על עצמה מול העריפות המסי-פרית של רע"ם ועיראק.

גם בריטניה וגם אמריקה אינן מרוצות במיוחד מעבד אל-נאצר, ויתכן מאוד כי לא יהיה איכפת להן אם יקבל מכה הגונה על הראש. ברגע שברית-המועצות תאיים טוב בשיגור טילים מונחים לתל-אביב ובמשלוח כמה מאות אלפי מתנדבים לעזרת רע"ם, ייאלץ גם המחנה המערבי להת ייצב נגד ישראל, כדי לשמור על עמדתו כלפי עמי אפריקה ואסיה. אך גם הוא לא יוכל לדרוש יותר מאשר נסיגת

צה"ל — ועל כן לא תהיה הכוונה החוזרת חמורה מדי.

★ ★ ★

היה יהיה הרווח הצפוי לממשלת ישראל ממיבצע כזה, אם יבצע? התשובה על שאלה מוכרעת זו תלויה, במידה רבה, בהשקפת-עולמו של השואל עצמו.

דויד בן-גוריון הצהיר בשבוע שעבר כי אי-אפשר להשיג שלום אלא על-ידי הרתעת הערבים, ושהערבים לעולם לא ישלימו עמנו אלא אחרי שישתכנעו בכוחנו. הסבור כך, יכול להאמין שמיבצע כזה יהיה כדאי. כי לפי תפיסה זו, כל מכה שננחית על ראש הערבים מקרבת באופן אוטומטי את השלום.

לפי אותה תפיסה, גם אין מה להפסיד. אם ממילא דנה אותנו ההשגחה העליונה להימצא במלחמת-נצח עם הערבים, לפחות בדור זה, מה זה חשוב אם השנאה הערבית לישראל תתעמק עוד קצת?

אין להתעלם גם מן הצד הפנימי. רוב אזרחי ישראל אוהבים נצחונות צבאיים לשמם, והם מצפצפים על התוצאות הפוליטיות. נצחון של צה"ל, אפילו לא יגרום אלא להישגים מדיניים אפסיים, ממלא את לבם סיפוק וגאווה עמוקים. זוהי תכונה לאומית שאי-אפשר להתעלם ממנה.

בפעם האחרונה העיבה האכזבה המרה של הנסיגה על שמחת-הנצחון. בכל זאת חיזק מיבצע-סיני את מעמדו של ביגיי בתוך המדינה. אם בפעם הבאה יודיעו על הנסיגה מראש, וימנעו את ההלם הנפשי של נסיגה בלתי-צפויה, יביא הנצחון הצבאי רוח פוליטי גדול עוד יותר לדויד בן-גוריון.

שנת 1959, היא שנת בחירות.

★ ★ ★

מי שחולק על השקפת-העולם של "זבנג וגמרנו", מי שאינו משוכנע כי בעיטה בישבן היא הדרך הטובה ביותר לרכוש ירידים ולהשיג שלום — נאלץ לפקפק בי כדאיות של מיבצע-ירדן מסוג זה.

המהפכה הירדנית תצרף את ירדן למחנהו של גמאל עבד אל-נאצר, בצורה זו או אחרת. מצב זה לא ישתנה על-ידי נוכחותם של חיילי האוי"ם ממערב לירדן. אפשר אפילו להעלות על הדעת כי עבד אל-נאצר ישמח בסתר לבו על הצבת חיילי האוי"ם בשטח זה — כי חיילים אלה יגנו עליו מפני התקפה ישראלית בעתיד, בעוד שהוא עצמו יכול תמיד לסלק על-ידי הגשת דרישה פשוטה לכך למזכיר האוי"ם.

כיבוש זמני של מערב-הירדן בידי צה"ל לא יפגע בפרסטיג'ה של נשיא רע"ם. להיפך.

הוא יחזק את התביעה לאיחוד כל ארצות ערב במדינה ייחודית אחת. הוא עשוי להבטיח את נצחוננו הסופי של עבד אל-נאצר על יריביו ובחנה הלאומי הערבי, ולשכנע גם את אחרוני הערבים כי זולתו אין הגנה מפני התוקפנות הצינורית.

חרף כל נאומיו של דויד בן-גוריון, הסכנה האמיתית המאיימת על ישראל אינה צבאית. גם השונא הקיצוני ביותר של ישראל בארצות ערב אינו מקהה להשליך את ישראל לימ, בכוח הנשק, בדור זה.

הוא תולה את תקותו בתהליך הרבה יותר ממושך, בהדיקה איטית של טבעת-חנק כלכלית ופוליטית מסביב לצחאר הישראלי. הוא מקוה כי במרוצת שנים ארוכות יעלה המשקל הסגולי של העולם הערבי המאוחד והמתקדם על המשקל הסגולי הסטטיסטי-יחסית של ישראל, כפי שעשה זאת בימי הצלבנים. המחשבה הצבאית תופסת רק חלק קטן מאד בחשבון זה — כחזון לעתיד רחוק מאד.

תפקידה של ישראל, מול תפיסה זו, הוא למנוע את ליכוד המחנה הערבי נגדה. אין זו בעיה צבאית. זוהי בעיה מדינית בעלת ממדים היסטוריים. מיבצע חדש של הלך-יחזון, הפעם אל הירדן, חשבונו הסופי יהיה להיחלף מביב צע-סיני: הישגו יהיו אפסיים והחולפים, ואילו מחיריו המדיני חמור וארוך-טווח.

אנדרדוג